

Recaizade Mahmud Ekrem

Afife Anjelik

Oyun – Günümüz Türkçesi
1870

Afife Anjelik

Recaizade Mahmud Ekrem

Özgün Adı (varsa)

Afife Anjelik

Çeviren

Dr. Bahadır Sürelli – Dr. Aysel Yıldız

Düzeltili ve Yayına Hazırlama

Berk Uralcan – Simay Çıtak

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin gerek görsel malzeme k12 Eğitim ve Araştırma Vakfı'ndan izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz, yayınlanamaz ve dağıtılamaz.

© Vakıf k12, 2021

AFİFE ANJELİK

RECAİZÂDE MAHMUD EKREM

Dört fasıldan ibaret dramdır.

Bir fasıl bir perdede tamamlanır.

Karakterler

Anjelik: Fransalı Kont Mişel'in eşi

Jozef: Mişel'in Hane müdürü

Filip: Anjelik'in sadık adamı

Eliza: Anjelik'in sadık beslemesi

Ana: Anjelik'in kızı

Loby Fransuva: Mişel'in öğretmeni

Tomas ve Borro: Cellatlar

BİRİNCİ FASIL

BİRİNCİ TEMAŞA

(Anjelik'in eşi Mişel'in ayrılığından dolayı hüznün ve kedere boğulmasını ve Jozef'in uygunsuz teklifini kabul etmediği takdirde hapse atılacağı konularını işler. Perde açıldığı zaman, Anjelik süslü odasında bir sandalye üzerinde oturmuş ve dirseğini yanında bulunan masaya ve başını sağ eline dayamış şekilde, huzurunda türkü söyleyen şarkıcıları susturup başından defettikten sonra yapayalnız kalarak)

ANJELİK: Ah! Bu dünyada niçin insanın dünkü hali bugüne, bugünkü yarına uymaz? İşte benim de bundan bir ay evvelki halim kıskanılacak derece parlakken bugün kendimi derin bir üzüntü içinde buluyorum... Mişel'in sohbetinin lezzetine gönlümce doyamadan ayrılık acısına düştüm. Kendisini ne kadar severmişim. Ben onu sevdiğim kadar acep o da beni sever mi? Hiç umamıyorum, sevse idi beni bırakıp gider miydi? Gideli bir aydan fazla oldu, hâlâ bir mektubunu alamadım. Ah vefasız! Ne faydası var, vefasız da olsa yine kendisini bir türlü unutamıyorum... Ah Mişel ah, gözümü yumdukça senin şurada yiğit endamını ve yürüyüşünü görüyorum ve kulağımı sana verdikçe tatlı tatlı sözlerini işitiyorum hain! Acaba beni hatırına getirir misin? Getirirsin, getirirsin. Of bak şu benim halime, gereksiz düşüncelerle kendimi aldatmaya çabalıyorum. Ah ihtimal ki Mişel, o zalim Mişel sade bir şöhret kazanmak için şu saatte dalmış olduğu savaşta bu dünyaya gözlerini yumacak ve ben derin arzu ve hasretle her saat bin kere ölüp dirileceğimden, dünyada ne olursa bana olacaktır...

İKİNCİ TEMAŞA

(Jozef süs ve tuvaleti¹ yerinde olduğu halde yine Anjelik'in yanına gelerek)

JOZEF: Sizde bugün bir neşesizlik anlıyorum. Sebep nedir?

ANJELİK: Hayır, hiçbir neşesizliğim yok.

JOZEF: Yok, yok... Benden saklıyorsunuz, elbette bir kederiniz olmalı ki öyle hüzünlü duruyorsunuz.

ANJELİK: Allah aşkına beni kendi halime bırak. Sana ne söyleyeyim? Derdim hiçbir teselliyle azalmayacağından onu sana açmak, ateşimi alevlendirmekten başka hiçbir fayda getirmez... İşte bir aydır Mişel'den bir haber ve işaret gelmedi. Sağ mıdır, öldü mü bilmiyorum. Nasıl hüzünlü olmayayım.

JOZEF: Kah kah kah... Teessüf ederim ki size zerre kadar sevgisi olmayan bir eşin ayrılmasından dolayı bu kadar kederleniyorsunuz. Bir kere düşünsenize ki sizi aldıktan iki ay geçmeden gereksiz yere böyle bir savaşa gitmeyi seçti. Artık onda ne kadar sevgi olduğunu bilivermelisiniz. Zanneder misiniz ki ayrılığınız boyunca o da sizi düşünerek zerre kadar üzülsün? Ben onu nice zamandan beri tanırım, onun için iyi bilirim ki o şimdi nerede ise her gün yanındaki bir aşüfte ile zevk ve sefadadır. Zaten akıllılık da o değil midir? Dünyada tek bir kadına ait olan bir koca ile tek bir kocaya bağlı kalan kadından bahtsız kim olabilir? O eğlensin, siz işiniz yoksa onun ayrılığıyla kederlenin durun.

ANJELİK: (Öfkeli bir ses ile) Jozef! Jozef sen ne söylüyorsun? Bu sözlerden amacını anlayamadım. Beni denemek mi istiyorsun yoksa başka bir amacın mı var?

JOZEF: Hiç... Amacım sizi böyle beyhude bir üzüntüden kurtarıp, kocanızın yokluğunda katılabileceğiniz eğlencelerden mahrum kalmamamıza dair bir uyarıdır.

¹ Tuvalet: Yıkanma, süslenme, tıraş olma gibi kişisel bakım işleri.

ANJELİK: Ne gibi eğlenceler?

JOZEF: Ya böyle genç ve güzel olduğunuz halde size asla muhabbeti olmayan bir koca için günlerinizi kederle geçirmeniz layık mıdır? Bana kalırsa şu fırsattan istifadeyle, nice zamandır aşkınızla inleyen bendenizi mahrem hayatınıza kabul ederek hem kendinizi hem de bendenizi şu dünyada mutlu etmelisiniz. Ele geçen fırsatın kaçırmanın akıllıca bir şey olmadığını siz de biliyorsunuz.

ANJELİK: Zevzek Jozef. Sen çıldırdın mı? Nedir o söylediğin? Haydi, yıkıl karşımdan...

JOZEF: Nereye gideceğim. Söylediğim sözleri yine tekrar edebilirim, ne var. Bunca zamandır aşk acınıza tahammül ettim. Lakin bundan sonra bir saat daha hasretinizi çekmeye artık gücüm kalmadı. Ben de Allah'ın kuluyum, bana yazık değil mi? Kısacası, bana merhamet edip size kavuşmama yardım etmezseniz, şu dakikaya kadar hürmet ve itaatte kusur etmeyen bendenizi sert bir tavır almak zorunda bırakırsınız.

ANJELİK: Aman Rabbim, ne sözler işitiyorum... Jozef, Jozef gerçek mi söylüyorsun?

JOZEF: Evet, gerçek söylüyorum, ver şu elini bana! *(Anjelik büyük bir dehşetle ellerini yukarı kaldırarak bir iki adım geriler)* Ne kaçırıyorsun. Bilmiş olun direnmeniz niyetimi kesinlikle engellemeyecektir. İstemediğim bazı şeylere zorlamak yerine güzellikle beni kabul etmeniz en akıllıca yoldur zannederim. *(Anjelik korkusundan sandalyeye düşüp bayılır)* İşte şimdi gidiyorum. İkinci görüşmede bilmem ne yaparız.

FİLİP: *(Anjelik'in yanına gider. Kendisini sandalyenin üzerinde bayılmış bularak...)*

ÜÇÜNCÜ TEMAŞA

FİLİP: Ah... Anjelik ne oldunuz? Niçin böyle yatıyorsunuz?

ANJELİK: (*Aklı başına gelerek*) Ay! Filip sen misin? Filip! Filip, eğer bana zerre kadar sevgin var ise şimdi beni öldür.

FİLİP: Canım ne var?

ANJELİK: Ah ne olacak... Bundan böyle bana yaşamak mümkün değildir. Öldür beni Filip, öldür de kurtulayım. Eğer sen öldürmez isen bağrıma saplanan zehirli oklar beni öldürecektir... Benim şu halimde Mişel'in hasretiyle ağladığım yeterliyken, sadakat ve güvenilirliğine ısmarlandığım Jozef olacak hainden öyle bir muameleye uğradım ki artık hayatımdan bütün bütün bıktım usandım. Ah kendisinden işittiğim sözleri aklıma geldikçe yere geçeceğim geliyor. Aman Yarabbi nedir bu benim başıma gelen hal...

FİLİP: Anjelik, Anjelik. İstirap ve telaş lazım değil. Olan biteni bileyim, ondan sonra bir çaresini düşünelim. Ne ise kederiniz söyleyiniz?

ANJELİK: Hain Jozef demin yanıma gelmişti. Birtakım saçma sapan laftan sonra edep perdesini tamamen yırttı. Kendisiyle gizli ilişkide bulunmamı teklif etti. Reddedecek olursam zoraki yollara başvuracağını söyledi. O kadar şaşkına döndüm ki adeta dilim tutuldu. Hiçbir şey diyemedim. Allah, onu gazabına uğratıp kahretsin. Utanmadan ve Allahtan korkmadan nasıl bu lakırdıları bana söyledi...

FİLİP: Hay hain hay. Kendisini yedirip içiren efendisinin ırzına göz diken bir insandan daha alçak dünyada kim olabilir? Anjelik, siz keder etmeyin. Sizin gibi iffetli bir kadının ırz ve namusunu herkesten evvel Cenâb-ı Hak korur ve muhafaza eder. Dünya ve tüm âlemleri kendi kudretiyle kuşatan Cenab-ı Allah'ın rızasının olmayacağı böyle bir kötülüğü yapmaya Jozef'in bir vakitte gücü yetmez. Siz telaşı bırakıp yerinizde oturun, ben bir mektup ile durumu Mişel'e ihbar ederim. Sizi de Jozef'in zorbalık ve hıyanetinden korumanın yolunu bulurum.

(Jozef yanında iki jandarma ile birdenbire Anjelik'in yanına girerek)

DÖRDÜNCÜ TEMAŞA

JOZEF: Hah, işte tamam sizi gece yarısı böyle bir yerde yapayalnız görüşüm konaktaki bazılarının şahitliğiyle bence sabit olan ahlak dışı hareketlerinizi bütün bütüne meydana çıkardı. *(Jandarmalara hitap ederek)* Alın bu herifi şimdi idam ettirin. Bunu da hapse koyun. Mişel'e ben cevap veririm. *(Jandarmalar Anjelikle Filip'i götürürler iken perde kapanır)*

İKİNCİ PERDE

(Anjelik hapiste iken beslemesi² Eliza'nın gelip idam olunacağını haber vermesi üzerine Anjelik'in Mişel'e verilmek üzere bir mektup yazıp Eliza'ya teslim etmesi ve Anjelik'in cellatlar tarafından af ile dağa salıverilmesini anlatır)

(Perde açıldığı zaman Anjelik karanlık ve bir tarafında bir kandil yanan zindanda tek ve تنها bir sedir üzerinde görünür)

BİRİNCİ TEMAŞA

ANJELİK: Ah bu geceye de yetiştim! Bugün tamam sekiz aydır ki bu bela zindanında ıstıraba alıştım. Ah! Ben ne bahtı kara bir biçare imişim! Bunca müddetten beri çektiğim dert ve belaya dağlar dayanmaz iken ben tahammül ettim. Daha hâlâ ölmedim. İşte sağım. Ah keşke ölseydim! Ya Rab! Kader gününde benim için takdir ettiğin belaların bir sonu yok mu? Bana Allah'ın emaneti olan bu mahzun canı ne vakit alıp da beni şu bunaltıcı yerden kurtaracaksın? Ah çoğu vücut, soğukça bir rüzgârın tesirinden üç günde ölür gider, ben ise nice aylardır bu eziyetli ağır meşakkat ve ıstırabın ağırlığı altında bulunuyorum. Hâlâ hüznü canımın ıstırap dolu bedenimi terk ederek ruhlar âlemine süzölmeye niyeti yok! Ya Rab! Ya Rab! Herkesin en büyük en öncelikli emeli olan hayat, nice müddettir benim için dayanılmaz bir dert oldu. Benim gibi hayatından bezmiş olan bir kulunun ölümünü bu kadar ertelemeye sebep ne? Yok, yok bu ciğerparemi Anna'yı nasıl terk edebilirim! Kime bırakırım! Ama onu rahat beşiğine bedel hiçbir günahı yok iken böyle bir bunaltıcı belaya düşmüş görmekten ise ölmek benim için hayırlıdır. Bana bunca belayı uygun gören Kudretli Allah'ım onu muhtaç olduğu bir damla sütten mi mahrum bırakacak? Ah benim kabahatim doğruluk dürüstlükten ayrılmamak oldu. Ciğerparem Anna! Senin suçun ne idi ki benim elemelerime ortak oldun? Aman Rabbim! Dört beş aydan beridir kasvet ve dehşetine iyice alıştığım şu zindan belası bu gece gözüme yine pek fena görünüyor! Nedir o? Nedir o? Duvar yarıp üzerime doğru bir kara vücut geliyor. İşte işte of... Kimsin sen? Üzerime yürüyüp öyle dehşet vereceğine, eğer kudretin ve zerre kadar

² Besleme: Evlatlık olarak alınıp evde çalıştırılan kız çocuğu.

merhametin var ise gel beni helak et. Helak et ki sevap kazanasın... Hayır hayır, bir şey yok... Yarabbi acı bana, bak ne perişan bir haldeyim... Saat de dörde yaklaştı. Hain Jozef alışkanlığı üzere şimdi gelir, bin türlü tehditler savurur. Artık hareketlerinin bunaltıcılığına tahammül etmeli... Ah Ya Rab, onu başıma musallat edeceğine adalet kılıcını ona çevirsen olmaz mı? Hain nerede ise şimdi gelir. Ben yine şiddet göstermeliyim, ne olabilir. Hiddet eder ise beni öldürecek değil mi? Bana ise ölümden hayırlı ne olabilir? İşte geliyor.

İKİNCİ TEMAŞA

(Anjelik ve Jozef)

JOZEF: Daha hâlâ oturuyor musun? (Anjelik ayakta yüzünü öte tarafa dönmüş olduğu halde durur) Ey, inşallah çektiğin sıkıntılardan ibret almışsındır? Niçin ses çıkarmıyorsun?

ANJELİK: Uğrattığın felaketler senin gibi bir haini reddedecek kadar bana ibret oldu. Hapis ve baskıya alıştım. Ölmeye ise can atıyorum.

JOZEF: Anjelik, Anjelik! Bu inadı terk et. Direnmeye devam etmenin seni aklına gelmedik daha kötü bir belaya uğratacağına şüphelen olmasın. Bana boyun eğ ki bir daha kesinlikle dönmesi mümkün olmayan saadet haline seni eristireyim. Canım senden istediğim şeye rıza göstermende ne zarar olduğunu hâlâ bilemiyorum. Kimden çekiniyorsan söyle. Emin ol ki ilişkimizi kimse bilemeyecektir. Sana böyle bir garanti de veriyorum. Artık direnmene ne gerek var bilemiyorum, yok eğer...

ANJELİK: (çok sinirli bir şekilde) Jozef git!

JOZEF: Yok eğer!

ANJELİK: Jozef git! Söylediğin ve söyleyeceğin sözlerin hiçbirisi kulağıma girmiyor. Boş yere nefes yormaktan ise, işte ben sözümünden dönmeyeceğim. En son yapacağın şeyi yap veyahut defolup git.

JOZEF: Anjelik. Gel bunu etme...

ANJELİK: Ben başka şey bilmem...

JOZEF: Etme hele...

ANJELİK: Ben bilmem...

JOZEF: Ama fena olacak. İş bildiğin gibi hafif geçmeyecek.

ANJELİK: Yapacağın iş ne kadar kötü olursa olsun, bana dehşet verecek kadar olamaz...

JOZEF: Ey, şimdi bana boyun eğmeyecek misin?

ANJELİK: Hayır, hayır git işine.

JOZEF: İşte ben seni dostça bin kere uyardım. Artık benden günah gitti.

ANJELİK: Of... Git şuradan.

JOZEF: Hele bir daha sorayım, beni istemeyecek misin?

ANJELİK: Hayır dedik ya! Hayır, hayır, hayır!

JOZEF: Ya öyle mi? Ben de seni celladın eline verip önce o piçini sonra da seni bağırta bağırta öldürteyim. O zaman ayakların suya erer. Ama ne fayda ki son pişmanlık bir şeye yaramaz.

ANJELİK: Haydi haydi bildiğin ne ise git yap. *(Jozef çıkar gider)*

ÜÇÜNCÜ TEMAŞA

ANJELİK: *(Kendi kendine)* Ah hamdolsun sana ya Rab! Zalim defoldu gitti. Aman Rabbim ne soğuk, ne kaba herif. Of şimdi iş ölüme mi kaldı? Orası kolay... *(Hapishane odasının bir tarafında bırakılmış ve uyku uyumakta bulunmuş olan Anna'ya dönerek)* Ah ciğerparem Anna, orada rahat bir uykuya dalmışsın. Bu zalimin hakkında kararlaştırdığı fenalıktan haberin yok. Acaba o hangi gündür? O zalim seni ve beni cellatlar eline verip de telef ettirecektir. Zalim bana fazladan eziyet etmek için önce seni (ah nasıl söyleyeyim) öldürteceğini söyledi. Bana bu bir nimet değil midir ki senin benden evvel öldüğünü görerek, öldüğüm zaman gözlerimi arkamda bırakacak hiçbir şey olmayacaktır. Ah ciğerparem Anna, o zalim ne taş yürekli zalimdir ki sana kıyacak. Yok yok, cellatlar seni öldürdükten sonra ya merhamet ederler veya başka bir şey olur da beni affedecek olurlarsa o halde ben nasıl kendi kendimi öldüremem? Dünyada sensiz ne yaparım? Artık önce kendimi öldürmelerini rica ederim... Of geceler geçiyor, günler gidiyor. Hâlâ burada dert ve belaların esiriyim. Ya Rab, ölümümüm yaklaşırken ne büyük bir üzüntü içindeyim.

DÖRDÜNCÜ TEMAŞA

(Anjelik, Verta)

(Anjelik, Eliza'nın birdenbire hücreğine girmesinden korkarak)

ANJELİK: Ay Eliza sen misin?

ELİZA: Evet efendim.

ANJELİK: Ne hayır? Kocam geldi mi? Filip ne oldu?

ELİZA: (Ellerini gözlerine tutarak, ağlar gibi bir sesle) Ah, Filip sizlere ömür. Lakin ah!

ANJELİK: Canım Verta, ne var söyle!

ELİZA: Bir şey yok. (Ağlamaya başlar)

ANJELİK: Verta, ne ise söyle korkma.

ELİZA: Ah efendim nasıl söyleyim...

ANJELİK: Canım ne ise bir an evvel söyle ne var. Yoksa ben de mi öleceğim. Eğer öyle ise benim de önemli bir haberim vardı. Söyle de gerçek olduğunu bileyim ve kocama iki satır olsun bir veda mektubu yazayım da sana vereyim...

ELİZA: Ah efendim o Jozef haini Allah'tan bulsun. İki gecedir gözüme uyku haram oldu. İşittim ki sizi de öldürtmek için Mişel'den emir almış. Sizin için "Hapishanede doğurdu, doğan çocuk Filip'e pek benziyor, şüphesiz ondandır! Bu namusa dokunacağından sizinle beraber çocuğun öldürülmesi lazım gelir." demiş. Mişel de zavallı ne bilsin, ölsün diye cevap göndermiş. Ah Allah'tan bulası Jozef ne diyeyim!

ANJELİK: Verta, gerçekten mi?

ELİZA: Ah efendim böyle duydum, inşallah doğru değildir.

ANJELİK: Vay Verta, ben ölecek miyim? Ya şimdi Mişel? Ama onun ne kabahati var? Ne yaptı ise o hain Jozef yaptı. Zarar yok. Verta bana bir parça kâğıt bulabilir misin?

ELİZA: Ben lazım olur diye getirmiştım efendim. Kâğıt da var kalem, hokka³ da var.

ANJELİK: Ver bana. (*Anjelik aşağıda kopyası verilen mektubu yazıp okuduktan sonra Verta'ya teslim eder*)

Mektubun Kopyası

Aşkın tatlı suyuna doyamadan ebedi bir ayrılık acısına düşeceğim Mişel!

Jozef'in sizi tahrik etmesiyle idam emrimizi verdiğinizi Eliza'dan beş dakika evvel haber alarak karanlık zindanda sana şu mektubu yazdım. Bu kâğıt size ancak dönüşünüzde verileceğinden ve o vakte kadar ise mezarda cesedim belki çürümüş olacağından bunu yazmaktan maksadım kararlaştırılmış bir ölümden kendimi kurtarmak değildir. Belki beni sana hıyanet etmiş bildirdiklerinden dolayı hakkımda kıyamete kadar sürüp gidecek olan hiddet ve nefretinizi biraz yatıştırmak ve gerçeği anlatmaktır. Ey Mişel, tüm suçların yargıcı olan Allah'a yemin ederim ki, ben sana hıyanet etmedim ve tabii senden başka bir kimseye gönlüm kaymadı ve sevmedim. Ve yine yemin ederim ki vefalı kucağınızda sevilmesi gerekirken, cellatların gaddar ellerinde zalimce öldürtmeye layık gördüğünüz ve adını Anna koyduğum çocuk sizin öz evladınızdır.

Jozef'in size anlattığı şeylerin ne kadar gerçek dışı olduğunu ve ne kadar art niyetlere dayandığını Eliza tamamıyla bildirdiğinden ve bu mektupta detaylı anlatmaya vakit olsa bile söylemeye dilim varmayacağından dönüşünüzde hepsini Eliza'ya sorabilirsiniz. Size aşırı derecede sadık olduğum malum olduktan sonra sizden birkaç ricam olacak. Evvela bu tarafa döndüğünüzde Jozef'i⁴ sorgulayarak benim hakkımda sözlerinin sırf iftira olduğunu kendisine

³ Hokka: İçine mürekkep konan küçük kap.

⁴ Metinde yanlışlıkla "Mişel" yazılmış. [E.N.]

itiraf ettirdikten sonra onu affederek aşağılayınız. İkinci olarak, sırf bana sadakati uğruna haksız yere -benden önce- öldürülen Filip'in ailesiyle ilgileniniz. Üçüncü olarak, bu mektubu taşıyan olan Eliza'ya da bir mükafat eyleyiniz. Dördüncü olarak, şunun bunun ihbar ve kuru sözlerine itimat etmeyerek tüm hareket ve çalışmalarınızda sabır ve temkinli olmayı bir alışkanlık haline getiriniz.

Emin olunuz ki görüş ve iradeniz doğrultusunda, hıyanet kılıcıyla öldüğümünden dolayı size zerre kadar gücenmedim. Bundan sonra insanlığınızdan tek talebim beni hayır ile hatırlamanız ve o hatıranızda birbiri içinde birbirinden daha beter olarak ayrılık ve hicran belasına düşmekle mahzun, dertli ve inleyen kalbimi memnun etmenizdir. Baki özlem...

ANJELİK: Eliza al, bu mektubu dönüşünde Mişel'e ver. Fakat sakın kendisi gelmeden birisiyle göndereyim deme, kaybederler. Artık hakkını helal eyle.

ELİZA: (Ağlaya ağlaya) Helal olsun. (Eliza hıçkırarak çıkar gider)

ANJELİK: (Yüksek bir sesle) Ölüm! Ölüm! Ey! Buna teessüf etmek lazım değil ya, ilahi kadere ne denir? Sadık bildiğim Eliza da gitti. Yine yalnız kaldım. (Kızı Anna'ya hitaben) Ey Anna, dalmış olduğun uykudan uyan da sen bari çaresiz kalmış olan anana teselli ver. Heyhat, heyhat, ah üzüntü ve matem yüreğime galip olmaya başladı. Ölümün heybetli heykelini gözlerim hâlâ görüyor. (Ellerini yukarıya kaldırarak) Ey! O ne dehşetli manzaradır! Ölüm! Ölüm! Hüda aşkına bir an evvel çaremi gör! Yok yok! Sana da yalvarmam! İlahi! İlahi! Aciz durumumu biliyorsun. Allah'ım bu alemde her olay senin ilahi iradenle meydana geldiğinden, eğer sayılı hayatımın kısıtlı nefesleri sona erip de ölecek isem öleyim. Ancak suçsuz ve günahsız yere idamıma sebebiyet verenlerden intikamımı al ve genç iken cihandan ayrıldığım için öbür dünya mükafatı olarak beni inayetine eriştir ve eğer Anna'nın benimle beraber idamını uygun görmezsen dünyada yaşadığı müddetçe onu, senin ilahi korumana ve gözetimine emanet ederim. Gönlümün arzu ettiği şekilde kendisini feyzinden, bereketinden nasiplendir.

(Bu aralık Jozef iki nefer cellat ile birlikte hücreye girer)

BEŞİNCİ TEMAŞA

JOZEF: Ey Anjelik! Düşmanlarıyla gece gündüz savaşıp bir dakika istirahat ve rahattan mahrum olan eşin Mişel, burada yaptığın kötülük ve alçaklığı önceden öğrenerek seni hapse attırmıştı. Sonra burada o piçi de meydana çıkardığını haber alarak bu defa hem senin ve hem de piçinin idamı için emir göndermiş. Artık öleceksiniz. Seni (*cellatları göstererek*) bunlara teslim edeceğim. (*Anjelik'in yanına sokularak yavaş bir sesle*) Anjelik seni öldürtmek için gerçekten emir aldım. Fakat dediğimi yapacağına söz verirsen yine seni kurtarabilirim. Yoksa kurtuluş yoktur.

(Bu sırada cellatlar Jozef'in Anjelik'e yaklaşp söz söylemesinden şüphelenerek birbirlerine bir şey söylerler. Jozef, Anjelik'in suskunluğunu görerek geri çekilip)

Haydi inadinla geber!

(Bu sırada Anjelik'i idam etmek üzere cellatlara işaret edip kendisi hücreden çıkar)

ANJELİK: (*Cellat Tomas'ın ayağına kapanıp*) Ah! Allah aşkına beni önce öldürün de Anna'ya ne yaparsanız yapın.

TOMAS: (*Yoldaşı Burro'ya hitap ile*) Sen ne anlarsın bu işten!

BURRO: İş dediğim gibi. Suçsuz yere öldürtüyor. Filip de öyle gitti ya! Ben sonradan duydum meğer başka bir kini varmış. Bu zavallı kabul etmemiş de onun için öldürtüyor.

TOMAS: O benim de kulağıma çalındı. Hem bizim bildiğimiz, ne suç ile olursa olsun mahkemeye çekip sorgu sual olmadan bir adam öldürülür müymüş? Jozef'in bir kötülüğü var ki işi meydana vurmamak için bunu öldürtmek istiyor. Bana kalırsa yazıktır öldürmeyelim.

BURRO: Vallahi bence de öyle. Fakat ne yapalım? Sonra iş duyulur ise onun yerine ikimizden biri gitmez mi?

TOMAS: Ne söylersin? Jozef'e bir kılıç vurduğum gibi gebertirim. Sen beni dinle. Şimdi bunu dağa koyuverelim gitsin. Bu taraflara inmesin. Zaten ölecek değil miydi? Belki kendisi sığınacak

bir yer bulur. Hem kendi büyük bir karıdır, ölmez de sağ kalırsa belki bize faydası dokunur. Ben isterdim şu pis meslekten kurtulayım. Jozef'i aldatmak kolay. Sen ne dersin?

BURRO: Öyle öyle. Hadi ne yapacaksak yapalım.

TOMAS: (*Anjelik'e hitap ile*) Haydi! Seni öldürmeyiz. Dağa koyuverelim. Çocuğunu al, çık git. Ama bu taraflara gelme. Sonra öldürürler seni. Eğer sağ kalırsan unutma bizi ha...

ANJELİK: Ah, gerçek mi!

TOMAS: Haydi gidelim. Dedik ya, fakat bu taraflara gelme sakın ha! (*Anjelik sevincinden şaşırarak Anna'ya sarılıp cellatlarla birlikte çıkarlar, perde kapanır*)

ÜÇÜNCÜ PERDE

(Kont Mişel, seferden dönüşte evindeki adamların zaferini tebrik ettiğini ve Anjelik'in mektubunu Eliza'dan alması üzerine Loby Fransuva'ya okuyup onun da fikrini alarak Eliza'nın sorgusuyla Jozef'in hapse konulduğunu ve Kont Mişel'in adamlarının bazılarıyla beraber kederini dağıtmak üzere ava gidişini anlatacaktır. Perde açıldıkta Kont Mişel; resmi üniformasıyla ve bir iki zabitle bir tarafta, adamları karşısında ve Loby Fransuva da Mişel'in sol tarafında görünür)

BİRİNCİ TEMAŞA

MİŞEL: *(adamlarına)* Allah'ın yardımıyla gittiğim seferden düşmanlarımızdan intikam alarak zaferle dönmeyi başardım. Savaş epey uzun sürdü. Lakin bu zamanlar hep savaş ve cenk ile geçti. Giriştiğimiz kanlı savaşlardan daima galip çıkmamız; bizim düşmana nispetle kuvvetimizin çokluğundan değil, ancak ve ancak Cenab-ı Hak'ın yüce yardımı sayesinde oldu. O yüzden hep beraber yüce huzuruna teşekkürlerimizi sunmayı borçluyuz. İlahi adalet gereğince savaşan iki taraftan haklı olan taraf, kuvvet ve kudretçe diğerinden daha zayıf bile olsa daima galip olmaktadır. Bu muharebeye sebep, düşmanlarımızın aşırı kibri ve gururu oldu. Her ne ise, şu andaki galipten kendimi gerçekten bahtiyar sayarım. Siz de şenlik ve kutlamalarla beraber Cenab-ı Hakk'a teşekkürler edin. *(Adamları birer birer Mişel'in yanına varıp boyun eğerek çıktıkları gibi Eliza dahi gelip boyun eğdiği sırada Anjelik'in mektubunu Mişel'e teslim eder. Herkes çıktıktan sonra Mişel, Loby Fransuva ile yalnız kalırlar. Mişel mektubu açıp Anjelik'in yazısı olduğunu anladığı gibi...)*

MİŞEL: Ah Anjelik! Ah Anjelik! Aman Yarabbim ben ne yapmışım! Of dünyada bana en şefkatli, en aziz olan vefalı yârimin günahsız olarak canına kıymışım. İşte kendi eliyle yazdığı mektup!

LOBYE FRANSUVA: *(Mektubu yüksek sesle okuduktan sonra)* Vah, vah, vah! İşte hesapsız kitapsız görülen işin neticesi pişmanlıktan başka bir şey olmaz! Mişel! Mişel! Artık boş yere üzüntüyü bırak, tecrübesizlik ve gerçeği öğrenmeden ettiğin işten ibret al da bundan sonra her işte sabır ve iyice düşünüp taşınmadan hareket etmemeyi alışkanlık haline getir. Hiddet ve öfke ile görülen bir işin olası tehlikeli neticelerini önceden düşünüp edip ondan sakınmalı. Yoksa bir

kere iş işten geçtikten sonra teessüfün ne faydası olur? Size o zaman da Anjelik'e atılan suçun iftira olabilme ihtimalini söylemiştim. Ne faydası var ki durumu araştırmadan etmeden kendisinin idamı için emir vermişsiniz.

MİŞEL: *(Hiddetle)* Şimdi Jozef'i öldürteyim!!!

FRANSUVA: Yok, o caiz olamaz. Sabret bakalım, ben size sabır ve sebat tavsiye ederken siz suçu ve cinayeti henüz iyice araştırılmadan ve suçu sabit olmadan bir kişinin daha kanına girmek istiyorsunuz. İhtimal ki bu mektup Anjelik'in yazısı taklit edilerek yazılmış ola. İhtimal ki, Anjelik kabahatli olduğu halde Jozef'ten intikam almak maksadıyla sizi atılan suçlardan beraatını sağlamak için mektubu belli bir gazele yazılmış olmaya. Özetle, daha bunlar gibi birçok ihtimal var iken Jozef'i yargılanmadan idam ettirmek ne memleketinizin kanununa ne de o kanunun temeli olan akıl ve hukuka uymaz. Farz edelim ki Anjelik'in haksızlığa uğradığı ve Jozef'in zulüm ve hıyaneti iyice kesinleşse bile Jozef'i mahkemede yargılamadan hüküm vermek halkın bir ikinci defa daha sizden nefret etmesine sebep olur. Bunun en garantili yolu, önce bu mektubu size ulaştırıranı bulup sonra da Jozef'i sorgulayarak ortaya çıkacak hale göre iş görmektir. Bu yüzden, Jozef'in tutuklanmasına ve Eliza'nın getirilmesine emir verin. *(Mişel, çanı çalmasıyla yanına gelen bir hizmetkâra seslenerek)*

MİŞEL: Haydi git, Eliza'ya söyle. Buraya gelsin. Jozef'i de şimdi zaptiyeye⁵ gönderiniz, tutuklasınlar. *(Hizmetkâr çıkıp gittikten sonra Eliza, Mişel'in huzuruna dahil olur)*

MİŞEL: Eliza, bu mektubu sana kim verdi?

ELİZA: Merhum Anjelik verdi.

MİŞEL: Ah Anjelik! Ah! *(diyerek kendisini kaybederek düşer)*

FRANSUVA: *(Eliza'ya hitap ile)* Ey, nerede verdi?

⁵ Zaptiye: Osmanlı Dönemi'ndeki askeri polis örgütü.

ELİZA: Hapishanede verdi.

FRANSUVA: Neredeki hapishanede?

ELİZA: Sarayın yanındaki büyük hapishanede idi.

FRANSUVA: Ey, sen hapishaneye ne için ve nasıl girdin?

ELİZA: Jozef'in Anjelik'i öldüreceğini birisinden işiterek kendisini haberdar etmek ve bir vasiyeti var ise onu almak için hapishaneye gittim. Kapıcı uykuda idi. Cebinden anahtarı aldım, hapishanenin kapısını açtım, girdim. Anjelik oturuyordu. Kendisine durumu söyledim, o da bu mektubu yazdı. "Kont Mişel'e ver" diyerek bana verdi. Helalleştirm çıktım, hatta hapishaneden çıkıp kapının anahtarını hapishane bekçisinin cebine koyar iken uyandı ve fakat bir şey anlayamadığından "Ne geziyorsun burada" dedi. Ben de hiç cevap vermeden çıktım geldim.

FRANSUVA: Ey, şimdi bu mektup Anjelik'in kendi yazısıyla olduğuna söz veriyor musun?

ELİZA: Evet efendim, gözümle gördüm. Hemen yazdı bana teslim etti.

FRANSUVA: Sen niçin bunu ertesi günü orduya göndermedin de şimdiye kadar sakladın?

ELİZA: Anjelik'in tembihi öyle idi. Eğer gönderirsen kaybederler demişti.

FRANSUVA: Jozef'in Anjelik'i neden öldürttüğünden haberin var mı?

ELİZA: Jozef'in Anjelik'e birtakım fena şeyler teklif ettiğini ve Anjelik'in kabul etmeyip Jozef'i terslediğini ve Jozef'in de "Ben sana çok şeyler yaparım!" dediğini kendi kulağımla işittim. Sonra haber aldım ki Filip'i öldürmüşler. Anjelik'i de hapse atmışlar. Besbelli Jozef amacına erişemediğinden intikam almak için bu alçaklığı yapmış olmalı. Eğer bundan başka bir sebep var ise onu kendisi bilir, ona sorun.

FRANSUVA: Eh pekiyi. Sen Jozef'in Anjelik'e bu tekliflerini işittin de niçin bir mektup yazdırıp da bize haber vermedin?

ELİZA: Nasıl mektup yazdırayım? Jozef siz yoksunuz diye saray halkını kastı kavurdu. Birinin elinde bir kâğıt parçası görse "Mektup mu yazıyorsunuz" diye üç gün üç gece sorgulayarak ederek etmediği baskı ve vermediği eziyet kalmazdı.

FRANSUVA: Deminden beri sorularıma verdiğin cevaplarda yalan yoktur ya?

ELİZA: Yoktur efendim. Allah için söylüyorum neme lazım. Jozef duysa yapmayacağı kalmaz. Lakin Anjelik haksızlığa uğrayıp gittiğinden ve kendisine aşırı sadık olduğumdan yediğim nimeti ve gördüğüm iyilikleri beni, onun suçsuzluğuna dair bildiğim şeyleri söylemeye mecbur etti.

FRANSUVA: Eh, pekiyi. Şimdilik bu kadarı yeterli. Haydi, sen yerine git. Fakat bu soru ve cevabı kimseye söyleme. *(Eliza çıkar gider)*

FRANSUVA: *(Kendi kendine)* Yazık! yazık! Biçare Anjelik pek mazlum ölmüş. Jozef'in ne derin bir kin yüzünden bu cinayete girdiği Eliza'nın sorgusundan gün gibi aşikâr oluyor. Ne faydası var ki Jozef'in cinayet suçunun sabit olmasıyla cezayı hak etmiş olması kaybedilen kaybı geri getirmez. Hak yerini bulur, lakin Anjelik bir daha gelmez. Ama çare ne, bir kere iş işten geçmiş. Artık teessüf fayda vermez. *(Mişel'e hitaben)* Mişel! Mişel! Ne düşünüyorsun? Aklını başına al da bir daha acele ve öfkeyle iş görme! Anjelik'in sana sevgi ve sadakatının derecesini gör ki senin emir ve kararınla haksız yere idam olunduğunu bildiği halde yazdığı mektubunda sana birazcık güceniklik bile göstermemiş etmemiş. Haydi, ettiğin işten Cenâb-ı Hakk'a tövbe ve istiğfar et de Anjelik'in ve selameti için hayır duaları, adaklar ve ihsanlar ile biraz olsun onun ruhunu memnun etmeye çalış.

MİŞEL: Ah Fransuva ben ne halt etmişim. Ben ne büyük günah işlemişim of! Yüreğimi istila eden pişmanlık ateşine mahşer gününe kadar sükûnet gelmeyecektir. Ah Anjelik! Ah Fransuva, hâlîme acı. Getir bir fincan zehir ver de içeyim, öleyim, öleyim. Anjelik'e bir an evvel kavuşup af ve merhametini dileyeyim. Öleyim, öleyim. Ölmedikçe vicdanımdaki ıstırap geçmeyecek. Bir fincan zehre muhtacım!

FRANSUVA: Şu pişmanlığına sebep eden hareket nasıl açık bir kabahat ise, şimdi kendinize karşı yaptığınız eziyet ve kötü niyet de o kadar yersizdir. Kendinizi öldürmek sevdası ne oluyor? Bu alemde hiçbir canlıya ölümsüzlük mümkün olmadığından elbette bir gün siz de ölürsünüz. Ne acele ediyorsunuz? Yoksa canınıza kıymakla işlediğiniz günahın mahvolması fikrinde mi bulunuyorsunuz? Öyle ise pek yanlış. Orasını iyi bilmek lazımdır ki bize konuşma ve hareket etme kabiliyeti olan can, çok kıymetli bir cevherdir ki hakiki sahibi onu bize bahşeden Cenâb-ı Hak'a ait olduğu için bir insan gerek kendi canına ve gerek başkasının canına suikasta bulunduğu halde Allah'ın katında sorumlu olur. O yüzden, siz Anjelik'le öz çocuğunuzu günahsız idam ettiğiniz gibi bir de kendi canınıza kıymak büyük günahını eklemek ile ahiret saadetine erişmekten bütün bütün mahrum olursunuz. Hem canınıza kıymaya sevk eden Anjelik'in kavuşma arzusu olduğu halde bu gidişle orada o maksadın da mümkün bulunamayacağını da unutuyorsunuz. Çünkü Anjelik masum olduğu halde haksız yere bu dünyadan göçmüş olduğundan şüphesiz ahirette yüce bir mertebe kazanmıştır. Siz ise, işlediğiniz günah üzerine bir de kendinize kıydığınızdan Anjelik'e uzak aşağı bir mertebeye gideceğinizden onu hiç göremeyeceksinizdir.

MİŞEL: Ah! Fransuva söyleme! Söyleme! Yüreğim yanıyor. Hiçbir suretle vicdanım rahat etmiyor. Bilmem ne yapayım? Kendimi öldürmenden de sen menediyorsun! Hâlbuki ben böyle nasıl yaşayabilirim?

FRANSUVA: Nasıl yaşayacaksın? Vaktini halkın meseleleriyle ilgilenmekle beraber kendini ibadete ayırır; hayır ve yardım yaparsan, ümit edebilirsin ki bunlar, işlediğin günaha karşılık ceza gününde uğrayacağın ağır cezalardan senin kurtulmana sebep olur. Neticede bu pişmanlık, pek alışkın olduğun zevk ve safa alemlerine meyilden vicdanını bir müddet menederse de o da çok sürmeyip Anjelik'i hatırdan çıkardığınız gibi biter, yine eğlenirsiniz.

MİŞEL: Fransuva Allah aşkına niçin böyle sitemler ediyorsun? Bana senden başka teselli verecek kimse yok. Sen ise bir taraftan benim ateşimi alevlendirecek sözler söylüyorsun, bu layık mıdır?

FRANSUVA: Uyarı ve nasihat, en çok pişmanlık ve musibet zamanlarında tesir ettiği için size bu sözleri söyledim. Yalan mı? Zevk ve safa alemlerine öteden beri alışık değ il misiniz? Artık bundan böyle bir sürü kötülüğün anası olan içkiyi de terk etmeniz lazımdır.

MİŞEL: Canım Fransuva, o nasihatleri anladım lakin şimdiki derdime bir çare bul. İçim yanıyor!

FRANSUVA: Şu söylediğ im hareket tarzıyla, geleceğ inizi zihninizde gereğ i gibi kararlaşt ırıp o yolda devam etmeniz için kafanızı toplamanız lazımdır. Bu da birdenbire mümkün değ ildir. Hele bir müddet için kırlarda gezip kederinizden kurtulunuz. Fakat her şeyden önce, emir verin Jozef ilgili bir mahkemede yargılansın. Sorgusuyla alınan kararı size göndersinler.

(Miş el çanı vurarak gelen yavere)

MİŞEL: Jozef'i cinayet mahkemesine getirsinler. Kendisinin haksız yere hane mensuplarından Filip ile eş im Anjelik'in birtakım dalaverelerle idam olunmalarına sebep verdiğ i bazı raporlardan malum olduğ undan yargılansın ve hüküm, karar ve sorgusunu bana göndersinler.

YAVER: Peki efendim.

MİŞEL: Ey Fransuva! Şimdi ne yapayım? Bir türlü kalbimden üzüntümü defedemiyorum!

FRANSUVA: Haydi biraz kıra çıkınız. Fakat bu sebepsiz kıra çıkış bazı dedikodulara neden olabileceğ inden ava çıkma bahanesiyle gitseniz daha münasip olur.

MİŞEL: Peki ama siz de beraber geliniz. Bana yolda teselli verirsiniz.

FRANSUVA: Olabilir. Emredin de av malzemelerini getirsinler.

(Miş el çanı çalarak gelen adama)

MİŞEL: Av çantasını, tüfeğ imi ve çizmelerimi getir.

(Mişel ve Fransuva yanlarında birkaç yaver ve hizmetkârlar olduğu halde ava giderler, perde kapanır)

DÖRDÜNCÜ PERDE

(Anjelik'in dağda bir mağarada kızı Anna ile konuşmasını, Kont Mişel'in av sırasında adamlarını kaybederek tek başına şaşkın şaşkın gezinirken mağaraya tesadüfle Anjelik'le kızı Anna'ya kavuşmasını, o sırada düdüğünü çalıp adamlarının da oraya toplanarak büyük sevinç yaşamalarını konu alır. Anjelik'in başına gelen felaketleri kısaca anlatmasıyla ve saraya dönmeleriyle oyun tamam olur. Perde açıldığında dağda bir mağaranın içinde Anjelik'le kızı Anna, annesinin dizine başını koymuş olduğu halde görünür)

BİRİNCİ TEMAŞA

ANNA: Valideciğim! Bugün içim pek seviniyor acaba nedendir?

ANJELİK: Hayırdır inşallah.

ANNA: Kuzum valideciğim, bu sevinmek nedir, neden gelir?

ANJELİK: Ah kızım, sen daha küçüksün, sana nasıl anlatayım? Biz insanız, bizi yaratan Allah, içimizde vicdan namıyla bir kuvvet yaratmış. İşte o kuvvet; insanın doğasında olan emel, heves ve gazez gibi birtakım kuvvetlere karşı bir kuvvettir ki daima insanı iyi olmaya ve hayır işlemeye sevk eder. Bir insan hayır işlerse vicdanının hüküm ve arzusuna göre hareket etmiş olacağından vicdan ondan memnun kalır, neticede bir ferahlık gelir ve duygu vücudun her tarafına yayılır. İşte sevinç budur. Sevincin zıttı olan kedere gelince; o da insanın kötülük yaptığı vakit vicdanı kendisine darılıp vicdanın dargınlığının ağırlığıyla vücuda yayılarak sahibini üzer ve sıkıntı verir. Fakat bu dediğim vicdan ve diğer kuvvetler, benim gibi büyüklerde etkisini göstermeye başlar. Sen şimdi daha çocuksun; senin sevincin vicdani bir sevinç değil, çocukluğunun halidir. Anladın mı kızım?

ANNA: Ey bu dağları kim yapmış, o kadar büyük şeyi sen kaldırabilir misin? Üzerimizdeki o mavi şey nedir, ne kadar güzel!

ANJELİK: Ah kızım, hani sana her gün söylemez miyim ki bizi yok iken var edip göz, kulak, burun, ağız, el ve ayak ihsan eden bir Allah vardır. İşte o azimü's-şândır⁶ ki bu dağları, o mavi şeyi yarattı. Allah'ın heybetinin, büyüklük ve gücünün sonu yok. O sana büyük ve ağır görünen şeyler ona göre zerre bile değildir.

ANNA: Ey, Valideciğim biz evvelden yok muyduk?

ANJELİK: A kızım var mıydık? Ya hani bir kere çayırdaki beraber gezerken uzun yeşil bir hayvan gördük de kaçtık hatırında mıdır?

ANNA: Evet, Valideciğim, bilirim o yılan idi. Hani ben koşamadım da sen beni kucağına aldydın.

ANJELİK: Hah biliyorsun a! Hani ondan daha önceleri seni alıp, şuradaki ormanın içinde akan suyun kenarında otururduk. O da hatırında mı?

ANNA: Onu bilmiyorum.

ANJELİK: Tamam işte o yılan tesadüf ettiğimiz zamanlarda, kendini bilmeye başladığın andan evvel, kendini bilmez küçük bir çocuktun. Sana meme verdim, ondan daha evvel de hiç yoktun. Allah seni bana ihsan etti.

ANNA: Allah beni sana nasıl ihsan etti?

ANJELİK: Kızım her insan kendi gibi bir erkek insanla bir dişi insanın birleşmesinden meydana gelir. Bu birleşmeden doğan evlat, onu hasıl edenlerin erkeği baba ve dişisi anadır. İşte ben senin ananım, senin bir de baban vardır ama burada değildir.

⁶ Azimü's-şân: Şan ve şerefi büyük olan.

ANNA: Valideciğim bilmez miyim, sen benim anamsın! Ey valide senin de anan var mı? Nerede o?

ANJELİK: Evet kızım; benim de bir anam var, benim anamın da anası, onun da anası, onun da, onun da. Hepsinin birer anası var.

ANNA: Ey sonra en nihayettekilerin de anası var, o ananın da anası! Bu nasıl olur?

ANJELİK: Kızım bu ana baba zinciri, gider gider gider de nihayet bir ana babaya erişir ki artık o ana babanın anası babası olmayıp erkeği Hazret-i Âdem Aleyhisselamdır⁷ ki topraktandır ve dişisi ki Hazret-i Havva’dır, erkeğin bir kemiğinden yaratılmıştır. Bizdeki kitap bunları yazar. Hele biraz büyü de seni okutayım, o vakit bu şeyleri hep anlarsın.

ANNA: Ey valide benim babam var diyorsun. Hani nerede o!

ANJELİK: *(İçini çekerek ağlamaya başlar)*

(Mişel omzunda tüfek olduğu halde sahneye gelir. Mağaraya yaklaşıp Anjelik’i görünceye kadar söylediği sözler hep kendi kendinedir)

⁷ Aleyhi’s-selâm: “Selam olsun” anlamına gelen, peygamberlerden bahsedilirken kullanılan bir saygı ifadesi.

İKİNCİ TEMAŞA

MİŞEL: *(Dağlara bakarak)* Ah ne hazin! Ne etkileyici.

ANJELİK: *(İçini çeker)*

ANNA: *(Anjelik'e)* Ah benim Valideciğim, ne içini çekiyorsun? Ne ağlıyorsun?

ANJELİK: Ah kızım hiç!

MİŞEL: Bak bak, şu ağaçların şu yeşilliğine, şu ormanın güzelliğine bak!

ANNA: Nerde o benim babam? Ben onu görmeyecek miyim?

MİŞEL: Hele şu ırmağın akıp gidişi ne etkileyişi! *(Biraz düşünür)*

ANJELİK: *(Anna'ya)* Babanı belki sen görürsün kızım, ama benim göreceğimi umamıyorum.

MİŞEL: Bu ırmak böyle aka aka nihayet bunun gibi nice nehirlerin birleştiği bir denize dökülür. Artık bir daha geri gelmez!

ANNA: Ey Valideciğim, neden ben babamı görüp de sen görmeyeceksin?

MİŞEL: İnsan ömrü tıpkı bir ırmağa benzemez mi ki durmayıp akar. Sonunda sonsuz bir deniz olan ruhlar âlemine karışıp kalır!

ANJELİK: *(Anna'ya)* Ah kızım, ben çok dert çektim, vücudum harap oldu. Öyle sanırım ki ecelim de pek yaklaştı. Bir gün uykudan uyanır, bakarsın ki anacığın ölmüş; o zaman ne yaparsın? Unutma üzerime biraz toprak taş at da cesedimi kurtlar kuşlar yemesinler.

ANNA: Ah anacığım, sen ölecek misin? Ben ne yaparım, beni kim koynuna alır? Beni kurtlar paralamaz mı? *(Ağlayarak Anjelik'in dizine yatar)*

MİŞEL: Ah ömür geçiyor.

ANJELİK: Ağlama kızım, daha ölmem, ölmem!

MİŞEL: Ah benim ömrüm geçsin, geçsin! Kederli ömrüm tükensin. Zerre kadar üzülmem. Birkaç vakittir hayat bana gerçekten tahammül edilemeyen bir dert oldu.

ANJELİK: Uyuyor musun kızım?

ANNA: Seni rahatsız etmezsem azıcık dizinde yatayım Valideciğim.

ANJELİK: Yat kızım. *(Koynundan kitabını çıkarıp okumaya başlar)*

MİŞEL: Ah dünyada Anjeliksiz yaşamaktan ise bana ölmek hayırlı değil midir? Ah biçareye nasıl kıymışım. Hem günahsız! Hem günahsız! Nasıl Allah'tan utanmadan geziyorum! İlahi! Ben suçluyum, ben suçluyum, en ağır bir ceza ne ise bana et. Mahşer gününe bırakma ilahi! Acep şimdi ben o cezaya layık mı değilim! Ya gönlümde beni tüketen bu ıstırap nedir? Of of, bana ne oldu? Hazır yanımda kimse yok; şu dağın başına çıkayım, kendimi aşağıya bırakıp yuvarlana yuvarlana gebereyim. Ta ki, şu fena dünyadan kurtulayım. Başımı taştan taşa çarpıp murdar kanlarım fışkırdıkça gönlüm rahat bulacak sanıyorum. Ah Fransuva! Niçin bana o lakırdıyı söyledin? Kendimi öldürmek istedikçe ahirette Anjelik'e kavuşamamak korkusu elimi ayağımı tutuyor.

ANNA: *(Anjelik'e)* Ey Valideciğim kulağıma bir ses geliyor, nedir o?

ANJELİK: Hayrola kızım ne var?

ANNA: İşte işte Valideciğim, işitmiyor musun?

ANJELİK: *(Kitabı elinden bırakıp sesin geldiği tarafa bakarak)* Sus, sus bakalım nedir?

MİŞEL: Of of, ölemiyorum, yaşayamıyorum, ne zor bir derde düştüm. *(Bir iki adım ilerleyerek mağaranın önüne gelir, kalın ve korkunç sesle)* Hele! Hele! İşte galiba ölüyorum, işte Anjelik'i görüyorum. Aman Rabbim, hayal ise hakikat eyle. Ah Anjelik, sen değil misin? Beni affetmeyecek misin? Hele hele, sen değil misin? Kucağındaki kızım Anna değil mi? Anjelik! Allah aşkına sen de beni görüyor musun? Görüyorsan ses çıkarmamak nedir? Ah Anjelik! *(Bütün bütün mağaraya yaklaşarak, Anjelik'in boynuna sarılır)*

ANJELİK: Ah kocacığım Mişel! Ya Rab, hayırdır inşallah. İşte Anna, sevgili babacığın.

ANNA: *(Haykırarak, Mişel'in boynuna sarılarak)* Ey babacığım, güzel babacığım!

MİŞEL: *(Aklı başına gelerek)* Anjelik! Hayal olmasın, gerçek siz misiniz?

ANJELİK: Gerçeğiz biz! Ben sevgili Anjelik'inim, bu da kızın Anna.

MİŞEL: Vay, kızım Anna.

MİŞEL: Ey bu ne hal? Burası neresidir? O vakitten beri nasıl yaşadınız? Seni bana öldü diye haber verdiler.

ANJELİK: İşte, Allah sakladı, ölmedik.

MİŞEL: Canım ne oldu, başınıza gelen hali anlat bakayım? Aman Rabbim, hayal olmasın!

ANJELİK: Aman sevinçten aklım başımda yok, size başımıza gelenleri sonra naklederim! *(Gökyüzüne başını kaldırarak)* Hamdüsena⁸ sana layıktır Yarabbim!

MİŞEL: Ben güya ava çıkmıştım, bizim herifleri de kaybettim, geze geze yolum buraya uğradı. Derin kederime dayanamadığımdan hemen bir yarım saat evvel şurada kendimi telef etmeyi kuruyordum. Ah Rabbim! Aman şu herifleri çağırayım.

⁸ Hamdüsena: Övmek, yüceltmek. Allah'ı isimleriyle yüceltmek anlamında kullanılır.

(Mişel'in av düdüğünü çalmasıyla dağın her bir tarafından yaverleri, hizmetkârları hep birden koşuşup Mişel'i Anjelik'le beraber gördüklerinde fevkalade hayret ve sevinç gösterirler. Perde kapanır, oyun da sona erer)

SON

Sözlük

Endam: Boy, pos.

Teessüf etmek: Üzülmek.

Beyhude: Boşuna, anlamsız, yararsız.

Muhabbet: Sevgi, aşk.

Hürmet: Saygı.

İtaat: Boyun eğme, söz dinleme.

İsmaılanmak: Bir kişi veya bir şeyin korunması, bakılması için birine bırakılmak, emanet edilmek.

Muamele: Davranış, tutum.

İstirap: Eziyet.

Zoraki: Zorla.

İrz: Namus.

İffetli: Namuslu.

Muhafaza etmek: Korumak.

Kudret: Güç.

Hıyanet: İhanet etme, hainlik.

Bıçare: Çaresiz.

Müddet: Zaman, süre.

Mahzun: Hüzünlü, üzgün.

Tesir: Etki, güç.

Meşakkat: Zorluk, eziyet, sıkıntı.

Cığerpere: Kişilerin çok yakın oldukları kişileri betimlemek için kullandıkları, "ciğer parçası" anlamındaki söz.

Elem: Üzüntü, hüzn.

Helak etmek: Öldürmek, mahvetmek, yok etmek.

Musallat etmek: Birinin başına sarmak, bela etmek.

Hiddet: Öfke.

İbret almak: Yaşadığı kötü bir olaydan ders çıkarmak.

Saadet: Mutluluk.

Ayakları suya ermek: Bir işin önemini ya da bir gerçeği sonradan anlamak, akli başına gelmek.

Hamdolsun: "Tanrı'ya şükürler olsun" anlamındaki söz.

Telef etmek: Öldürmek, mahvetmek, yok etmek.

Tahrik etmek: Kışkırtmak.

Maksat: Amaç.

Gaddar: Acımasız.

Mükafat: Ödül.

Hicran:Ayrılık.

Heyhat: "Yazık" anlamında kullanılan bir söz.

Matem: Yas.

Galip olmak: Üstün gelmek, yenmek.

Cihan: Dünya.

İnayet: İyilik, ihsan, lütuf.

Feyiz: Bereket

Nasiplendirmek: Yararlandırmak.

İstirahat: Dinlenme.

Sorgu sual: Sorma, sorgulama.

Cenk: Savaş.

Nispetle: Oranla.

Bahtiyar: Mutlu.

Netice: Sonuç

Caiz: Din ve töre gereği yapılmasına izin verilen, yapılmasında sakınca olmayan.

Sebat: Sözüden veya kararlarından dönmeme, bir işi sonuna kadar sürdürme.

Garez: Kin, düşmanlık.

Merhum: Ölmüş bir kişiden bahsederken kullanılan kelime.

Tembih: Bir şeyin yapılıp yapılmamasını, nasıl yapılacağını söyleme ve hatırlatma, uyarı.

Mazlum: Zulüm görmüş, haksızlığa uğramış kişi.

Güceniklik: Darılmışlık, küskünlük.

İstiğfar etme: Tanrı'dan suçlarının bağışlanmasını dileme, tövbe etme.

Mahşer günü: Kıyamet

Menetmek: Yasaklamak, engellemek.

Mensup: Bir yer, kurumla ilişkili olan.

Defetmek: Kovmak.

Münasip: Uygun.

Valide: Anne.

Namıyla: Adıyla.

Emel: İstek, amaç.

İhsan etmek: Bağışlamak.

Hasıl etmek: Ortaya çıkarmak.

Hazin: Hüzünlü, kederli.

Ecel: Canlının ölüm zamanı.

Murdar: Kirli, pis.

Lakırdı: Laf, söz.

Hakikat: Gerçek.

Nakletmek: Aktarmak.

Yaver: Yardımcı.